

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z odwołania W. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.
z udziałem zainteresowanej E. W.
o rentę rodzinną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 maja 2014 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego i zainteresowanej od wyroku Sądu Apelacyjnego
w (...)
z dnia 10 września 2013 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. odstępuje od obciążania skarżących kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 10 września 2013 r., na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 28 lutego 2012 r. (mocą którego zmieniono zaskarżoną decyzją organu rentowego z 15 listopada 2011 r. i przyznano wnioskodawcy W. W. prawo do renty rodzinnej po zmarłym synu T. W. od dnia 26 maja 2011 r.), zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie oraz odstąpił od obciążania odwołującego się kosztami procesu.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną odwołującego się W. W. i zainteresowanej E. W. w części zmieniającej rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji i oddalającej odwołanie od decyzji organu rentowego. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego - art. 71 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.), przez jego błędną wykładnię, w szczególności przez błędną wykładnię pojęcia: „bezpośrednio przed śmiercią przyczyniał się do ich utrzymania”. Skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części oraz jego zmianę przez oddalenie apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego. Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, potrzebę wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie a także oczywistą zasadność skargi. Zdaniem skarżącego, występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne sprowadza się do pytania, czy dla przyznania renty rodzinnej rodzicowi po zmarłym dziecku wystarczające jest bezpośrednio przed śmiercią przyczynianie się do utrzymania rodzica, czy też przyczynianie to ma mieć charakter konieczny w tym sensie, że jego brak prowadzi do niemożności zaspokojenia przez wnioskującego (rodzica) podstawowych potrzeb życiowych. Jak wskazał autor skargi kasacyjnej, wobec niejednoznaczności pojęć „przyczyniania się” oraz „utrzymania”, istnieje możliwość rozbieżnych ocen prawnych. W szczególności norma art. 71 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odczytywana literalnie prowadzi do wniosku, że wystarczającą przesłanką dla ustalenia prawa do renty rodzinnej jest fakt przyczyniania się (wspierania). Na prawo do renty nie ma zatem wpływu sytuacja majątkowa wnioskującego, w szczególności nie ma wpływu to, czy śmierć dziecka w sferze materialnej prowadzi do nędzy rodzica (niemożności zaspokojenia podstawowych potrzeb). Tę argumentację wspiera również wykładnia funkcjonalna (renta rodzinna nie ma charakteru świadczenia w ramach pomocy społecznej, lecz jest pochodną uiszczania przez ubezpieczonego składek) oraz systemowa (normy prawa publicznego przyznające uprawnienie - prawo podmiotowe- lub nakładające zakaz nie mogą podlegać wykładni rozszerzającej, albowiem w sposób niezasadny wprowadzają dodatkowe obostrzenia, nieprzewidziane przez prawodawcę). Na

przeciwnej szali są poglądy wyrażone przez Sąd Najwyższy w orzeczeniu zapadłym przy poprzednim rozpoznawaniu sprawy (wyrok z 4 czerwca 2013 r., I UK 18/13) oraz w wyroku z 21 listopada 2011 r., (II UK 65/11). Sądy powszechne w całości odmienny, niż w przytoczonych wyżej orzeczeniach Sądu Najwyższego, sposób interpretują tę przesłankę przyznania prawa do renty rodzinnej z art. 71 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, co implikuje potrzebę wykładni tego przepisu. W kwalifikowanym naruszeniu przez Sąd drugiej instancji powołanego art. 71 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych skarżący upatruje także oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o nieprzyjęcie skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej odrzucenie bądź oddalenie oraz o zasądzenie od skarżących na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurystycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W niniejszym przypadku skarżący upatruje oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w kwalifikowanym - w jego ocenie - naruszeniu przez Sąd Apelacyjny art. 71 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) i jednocześnie na podstawie tego przepisu konstruuje istotne zagadnienie prawne oraz sugeruje potrzebę wykładni prawa, by w oparciu o wymienione trzy przesłanki przedsądu skłonić Sąd Najwyższy do przyjęcia sprawy do rozpoznania i wydania rozstrzygnięcia uwzględniającego postulowaną przez autora skargi interpretację tegoż przepisu, sprzeczną z zaprezentowaną w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2013 r. (I UK 18/13, OSNP 2014 nr 3, poz. 46), który zapadł na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego wniesionej w niniejszej sprawie od poprzedniego orzeczenia drugoinstancyjnego. W motywach tego wyroku wyrażono bowiem pogląd, zgodnie z którym przyczynianie się ubezpieczonego zstępnego do utrzymania rodziców uzasadnia nabycie przez nich prawa do renty rodzinnej po zmarłym ubezpieczonym na podstawie art. 71 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych tylko wtedy, gdy polegało na spełnianiu, także dobrowolnym, obowiązku alimentacyjnego wobec pozostających w niedostatku rodziców (art. 133 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego). W świetle art. 398²⁰ k.p.c. Sąd drugiej instancji był związany wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy w tej sprawie. Chybiona jest zatem teza o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, skoro zaskarżone orzeczenie zapadło w wyniku uwzględnienia przez Sąd Apelacyjny przy ponownym rozpoznawaniu sprawy stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego we wspomnianym wyroku z dnia 4 czerwca 2013 r. Wypada jednocześnie zauważyć, że w myśl art. 398²⁰ zdanie drugie k.p.c. nie można oprzeć skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Z taką sytuacją mamy zaś do czynienia w niniejszym przypadku. Zarzuty skargi kasacyjnej, wyczerpujące kasacyjną podstawę naruszenia prawa materialnego, zmierzają wszak do podważenia wykładni prawa dokonanej w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2013 r. Z

tego więc względu zarzuty te nie mogą odnieść skutku. Niemożność oparcia skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy powoduje, że jeżeli skarga kasacyjna oparta jest na takich podstawach, to z tego tylko powodu podlega oddaleniu jako niezasadna (art. 398¹⁴ k.p.c.). W takiej sytuacji Sąd Najwyższy nie dokonuje oceny merytorycznej podstaw kasacyjnych. Nie zachodzi więc możliwość wyłonienia się istotnego zagadnienia prawnego wymagającego rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy ani potrzeba wykładni przepisów.

Reasumując: wobec niewykazania istnienia powołanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.